

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการผลิตบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่
รับผิดชอบสหวิทยาลัยศรีอยุธยา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพหลักสูตรนิเทศศาสตร์ ระดับ
ปริญญาตรี 4 ปี ของสภาการฝึกหัดครู ในสหวิทยาลัยศรีอยุธยาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย
โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์ ที่หน่วยงานในท้องถิ่นสหวิทยาลัยศรีอยุธยา
ต้องการ โดยใช้แบบสอบถาม มีทั้งเลือกตอบ ประมาณค่า และปลายเปิด กลุ่มตัวอย่าง
เป็นผู้บริหารวิทยาลัยครู จำนวน 15 คน หัวหน้าภาควิชาการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
อาจารย์ผู้สอนนิเทศศาสตร์จำนวน 26 คน นักศึกษานิเทศศาสตร์ 149 คน หัวหน้า
หน่วยงานภาครัฐ 66 คน และภาคเอกชน 144 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารหลักสูตรนิเทศศาสตร์
วิทยาลัยครู

1.1 รูปแบบ (Pattern) ในการจัดองค์ประกอบของหลักสูตร
นิเทศศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2530-2531 ประกอบด้วยความ
มุ่งหมายทั่วไปและความมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และ เนื้อหา
วิชา ส่วนรายการอื่นไม่มีปรากฏ

1.2 ลักษณะสาระของหลักสูตร 3 ด้านที่ปรากฏในประเด็นที่ 1 คือ ด้านความมุ่งหมายทั่วไปและความมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร ด้านโครงสร้างของหลักสูตร และด้านเนื้อหาวิชา ผลสรุปเป็นดังนี้

ด้านความมุ่งหมายทั่วไปมี 7 ข้อ เมื่อใช้สารบงจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษามาจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษามาจำแนกแล้วสรุปได้ว่า มีความมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัย (ความรู้) 5 ประเด็น ด้านจิตพิสัย (ทัศนคติ) 3 ประเด็น และด้านทักษะพิสัย (ทักษะ) 2 ประเด็น จึงสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรนี้เทศศาสตร์ระดับปริญญาตรี ของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2530 - 2531 มีความมุ่งหมายครบทั้ง 3 ด้านดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ในส่วนที่แคบลงไปอีก ได้แก่ ความมุ่งหมายเฉพาะหรือจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรนี้มี 4 ข้อ เมื่อใช้สารบงจำแนกอันเดิมมาจำแนกแล้ว สรุปได้ว่า มีความมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัย (ความรู้) 3 ประเด็น ด้านจิตพิสัย (ทัศนคติ) 2 ประเด็น และด้านทักษะพิสัย (ทักษะ) 3 ประเด็น จึงสรุปได้เช่นเดียวกันว่าความมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตรนี้เทศศาสตร์นี้ มีความมุ่งหมายครบทั้ง 3 ด้าน (จากตารางที่ 2-3)

นั่นก็คือ เป็นหลักสูตรที่มีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาครบถ้วน 3 ประการคือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

ด้านโครงสร้างของหลักสูตรนี้เทศศาสตร์ ระดับปริญญาตรี สรุปได้ว่า จำนวนหน่วยกิตรวมของหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปมีถึง 32 หน่วยกิต ไม่น้อยกว่าเกณฑ์ตามมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดไว้ 30 หน่วยกิต สำหรับหมวดวิชาเฉพาะด้านนั้น เมื่อรวมจำนวนหน่วยกิตทุกกลุ่มวิชาแล้วมีถึง 106 หน่วยกิต ไม่น้อยกว่าเกณฑ์ (55 หน่วยกิต) เช่นกัน จึงสรุปได้ว่าโครงสร้างหลักสูตรนี้เทศศาสตร์ระดับปริญญาตรีของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2530 - 2531 มีจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 144 หน่วยกิต ครบตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2525 ของทบวงมหาวิทยาลัย

ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรนิเทศศาสตร์ระดับปริญญาตรี แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

(1) ด้านจำนวนรายวิชาของวิชาบังคับและวิชาเลือก หมวดวิชา พื้นฐานทั่วไปมีวิชาบังคับ 7 วิชา วิชาเลือก 43 วิชา หมวดวิชาเฉพาะด้านมีวิชาบังคับ 26 วิชา วิชาเลือก 126 วิชา หมวดวิชาเลือกเสรีให้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ รวมจำนวนวิชาบังคับทั้ง 3 หมวดวิชาได้ 33 รายวิชา วิชาเลือก 169 รายวิชา นับว่ามี วิชาเลือกบรรจุอยู่ในหลักสูตรนี้จำนวนมาก (จากตารางที่ 7-8)

(2) ด้านจำนวนหน่วยกิตของวิชาบังคับและวิชาเลือก หมวดวิชา พื้นฐานทั่วไปมีวิชาบังคับ 14 หน่วยกิต วิชาเลือก 18 หน่วยกิต รวม 32 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้านมีวิชาบังคับ 66 หน่วยกิต วิชาเลือก 40 หน่วยกิต รวม 106 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรีไม่มีวิชาบังคับ มีวิชาเลือก 6 หน่วยกิต รวมทั้งหลักสูตรฯ 144 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 80 หน่วยกิต วิชาเลือก 64 หน่วยกิต (จากตารางที่ 7-9)

(3) ด้านจำนวนชั่วโมงสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หมวดวิชา พื้นฐานทั่วไป มีภาคทฤษฎี 13 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ 2 ชั่วโมง หมวดวิชาเฉพาะด้านมี ภาคทฤษฎี 52 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ 268 ชั่วโมง รวมจำนวนชั่วโมงสอนของวิชาบังคับ 335 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 65 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ 270 ชั่วโมง (จากตารางที่ 10)

2. สรุปผลจากการศึกษาวิเคราะห์แบบสำรวจและแบบสอบถาม

สภาพการผลิตบัณฑิตนิเทศศาสตร์และสภาพการใช้หลักสูตรนิเทศศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2530 - 2531 ในมหาวิทยาลัยศรีอยุธยา สรุป ได้ดังนี้

สภาพของสถาบันการศึกษา และบุคลากร

วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยศรีอยุธยาไม่เคยเป็นสถานที่จัดอบรมและประชุม ปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตรนิเทศศาสตร์ วิทยาลัยครูที่เคยจัดคือ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

เพียงแห่งเดียว ทุกวิทยาลัยมีห้องฝึกปฏิบัติการตั้งแต่ 1 ห้องขึ้นไป และมีห้องปฏิบัติการวิทยุหรือห้องบันทึกเสียงทุกวิทยาลัย ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนนั้น วิทยาลัยส่งเสริมให้นักศึกษาไปทำงาน และส่งไปฝึกปฏิบัติงานตามหน่วยงานภาครัฐและ เอกชน โดยมีการติดต่อล่วงหน้า ลักษณะแหล่งฝึกงานส่วนใหญ่ จะตรงกับลักษณะของวิชาที่เปิดสอน ด้านการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ก่อน เปิดสอนหลักสูตรนิเทศศาสตร์ วิทยาลัยใช้วิธีสรรหาอาจารย์ในวิทยาลัย โดยวิธีสัมภาษณ์ ใช้แบบสำรวจความสนใจ และประชุมปรึกษาอาจารย์ในภาควิชาการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

อาจารย์ผู้สอนนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 41 - 45 ปี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประสบการณ์ในการสอนนิเทศศาสตร์ มีตั้งแต่ 1 ปี ถึง 9 ปี จุดสูงสุดคือ ปริญญาโท ด้านภาษาและวรรณคดี นิเทศศาสตร์พัฒนาการ และ เทคโนโลยีทางการศึกษา ก่อนเปิดสอนหลักสูตรนิเทศศาสตร์ อาจารย์มีการเตรียมพร้อมหลายประการ เช่น ศึกษาหลักสูตร ไปอบรมระยะสั้น และศึกษาคูงาน วิชาที่ไปอบรมกันเป็นส่วนใหญ่ คือ การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา และสัมมนาผู้สอนวิชานิเทศศาสตร์ สถานที่อบรมส่วนใหญ่ คือ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ เวลาที่ใช้อบรมนาน 13 วัน และ 3 วัน เป็นส่วนมาก

สำหรับสภาพนักศึกษา นิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต 13 จังหวัด อันเป็นที่ราบลุ่มของสหวิทยาลัยศรีอยุธยา และมีบ้านอยู่ในเขตเทศบาล นับถือศาสนาพุทธ อายุเฉลี่ย 21 ปี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย สถานภาพทางบ้านนักศึกษาจะอยู่กับบิดามารดา อาชีพรับราชการ รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 - 20,000 บาท จนถึงน้อยที่สุดต่ำกว่า 2,000 บาท ต่อเดือน ความรู้ก่อนเข้าเรียนคือ จบมัธยมปลายหรือเทียบเท่า ในโปรแกรมวิทย์คณิตฯ มีผลการเรียนสะสมเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.50 - 2.99 จำนวนนักศึกษาที่วิทยาลัยครูเพชรบุรีมีมากกว่าวิทยาลัยอื่น ส่วนวิทยาลัยครูจะเชิงเทรามีน้อยที่สุด คือ มีปี 1 ขึ้นเดียว เหตุที่เลือกเรียนนิเทศศาสตร์ เพราะมีความถนัดและสนใจ และชอบเรียนนิเทศศาสตร์ เพราะมีโอกาสได้ฝึกทักษะหรือปฏิบัติจริง ระหว่างเรียนที่วิทยาลัยครู นักศึกษาจะหางานทำระหว่างเรียน เป็นรายได้พิเศษ แต่งานที่ทำไม่ตรงกับวิชานิเทศศาสตร์ มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ทำงานพิเศษตรงลักษณะวิชานิเทศศาสตร์

ก่อนเปิดเรียนนักศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อมจากวิทยาลัยเป็นบางวิชา โดยการชี้แจงแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และการออกฝึกงานนักศึกษาได้รับการแนะนำในการฝึกจากบุคลากรในแหล่งฝึกงานมากกว่าได้รับจากอาจารย์นิเทศก์

ในส่วนของผู้บริหาร มีการกำหนดให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำแนวการสอนและแผนการสอน โดยวิธีการให้อาจารย์จัดทำด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ และผู้บริหารให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณอย่างเพียงพอ

ด้านสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับการสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่คือ เครื่องมืออุปกรณ์สำหรับฝึกปฏิบัติงานน้อยที่สุดคือจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตรให้ นอกจากนี้ผู้บริหาร มีการสำรวจสื่อการเรียนการสอน และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอาจารย์ นักศึกษา ผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยการจัดงบประมาณให้และบริการวัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์ที่อาจารย์ใช้สอนคือ วิดีโอเทป ซึ่งใช้มาก รองลงไปใช้ของจริง เครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นโปร่งแสง และอุปกรณ์ที่ใช้น้อยที่สุดคือ ภาพยนต์ อาจารย์มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยประกอบการเรียนการสอนสูงมาก โดยการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาสาธิต หรือให้ความช่วยเหลือ

เกี่ยวกับด้านยานพาหนะ นักศึกษาได้รับบริการจากผู้บริหารน้อยมาก การจัดซื้อฟิล์ม กล้องถ่ายรูป และวัสดุที่ใช้ในการพิมพ์ นักศึกษาจัดซื้อกันเอง สื่อการเรียนการสอนที่ผู้บริหารจัดให้ นั้น เป็นวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน รองลงไปเป็นเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน นักศึกษาได้รับบริการวัสดุอุปกรณ์ การผลิตสื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนเพียงพอต่อการศึกษาวิชาความรู้ แต่ห้องฝึกปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อการฝึกทักษะ เพราะคับแคบ ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน และมีเครื่องมือไม่เพียงพอ เพราะสภาพเครื่องมือใช้การได้ไม่ดี บางอย่างทันสมัยแต่มีน้อย การค้นคว้าจากห้องสมุด อาจารย์สั่งให้นักศึกษาค้นคว้าเอง และน้อยมากที่นักศึกษาศึกษาด้วยตนเองตามความต้องการ

ห้องฝึกปฏิบัติการได้ใช้ในแต่ละภาคเรียนเป็นบางครั้ง นักศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนในบางเรื่องเท่านั้น ที่ใช้มากที่สุดคือใช้เครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นโปร่งแสง รองลงไปใช้วิดีโอเทป โทรทัศน์

นักศึกษาส่วนใหญ่ติดต่อแหล่งประกอบการเพื่อการฝึกงานโดยติดต่อด้วยตนเองตามความสมัครใจ และมีน้อยมากที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ หรือรุ่นพี่ที่ติดต่อให้ และยังได้รับความร่วมมือ และความสนใจเป็นอย่างดีจากแหล่งประกอบการ

ด้านวิธีสอนของอาจารย์ นักศึกษามีความเห็นว่าย อาจารย์ใช้วิธีบรรยายมากที่สุด รองลงไปให้ค้นคว้าทำรายงาน เชิญวิทยากร ใช้สื่อทัศนูปกรณ์น้อยที่สุด คือการทดลอง

อาจารย์ผู้สอนมีการเตรียมการสอนทุกครั้ง และมีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีที่ใช้มากที่สุดคือ ศึกษานลที่ได้จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข การเตรียมการสอน อาจารย์มีการชี้แจงให้นักศึกษาทราบแผนการเรียนและแผนการฝึกปฏิบัติงานตลอดภาคเรียนตอนเปิดภาคเรียน และนำนักศึกษาไปดูงานหรือทัศนศึกษา แล้วสามารถนำความรู้ ทักษะ จากการเรียนภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติไปใช้ประโยชน์ได้มาก

อาจารย์ยังมีการกระทำในการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาวิชา จากคำอธิบายรายวิชามากที่สุด โดยดำเนินการศึกษาจุดมุ่งหมาย เจาะเนื้อหาและคาบเวลาที่กำหนดให้ได้ ในคำอธิบายรายวิชาหลักสูตรนิเทศศาสตร์ ในด้านการจัดทำเนื้อหา/รายวิชาชั้นใหม่ อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำ ที่มีการจัดทำ โดยการกำหนดความเหมาะสมกับนักศึกษามาเป็นอันดับแรก ตามด้วยความต้องการของท้องถิ่น ดำเนินการศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเฉพาะและโครงสร้างของกลุ่มวิชา จากหลักสูตรนิเทศศาสตร์ เป็นสำคัญ

อาจารย์ส่วนใหญ่ มีการใช้อุปกรณ์การสอนในการสอนภาคทฤษฎี ตามที่พอจะหาอุปกรณ์ได้ โดยมีการเลือกใช้ ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อที่มีอยู่แล้ว และจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ วิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การวิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน ความรู้ความสามารถของผู้เรียน อาจารย์ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาก ส่วนอาจารย์ที่ไม่มีการจัดเนื่องจากไม่มีเวลา และมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ และกำลังบุคลากร วิธีการที่นิยมในการจัดกิจกรรมเสริมคือ ศึกษานอกสถานที่/ดูงาน รองลงไปคือ จัดป้ายนิเทศ ออกหนังสือพิมพ์/วารสารต่าง ๆ คู่มือและที่ได้รับการจัดทำน้อยที่สุดคือจัดรายการวิทยุภายในท้องถิ่น นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริม โดยปฏิบัติกันมากที่สุดคือ ทำหนังสือพิมพ์ นิตยสาร อาจารย์ของ

นักศึกษา รองลงมาคือส่งเสียงตามสายในวิทยาลัย ไปดูงาน/ศึกษานอกสถานที่ตามแหล่ง
ประกอบการ จัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ และปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ทำข่าวแจกโบสเตอร์
แผ่นพับ สไลด์ วิดีโอ

ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ได้ชี้แจง
หลักเกณฑ์ และกำหนดวิธีการวัดผลให้นักศึกษาทราบล่วงหน้าทุกครั้ง วิธีประเมินผล จะมี
การทดสอบกลางภาคและปลายภาคเรียน และวิธีการที่อาจารย์ใช้บ่อยมากคือ แบบทดสอบ
และการรายงานเป็นกลุ่มย่อย ส่วนที่ใช้บ่อยที่สุดคือให้นักศึกษาประเมินผลกันเอง

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหากการจัดเตรียมสถานที่ใช้สอน/ห้องฝึกปฏิบัติงาน เนื่องจาก
จำนวนห้องที่ใช้ฝึกไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา อาจารย์ให้ความเห็นว่าสถานที่ใช้สอนภาค
ทฤษฎี ไม่มีปัญหามากกว่ามีปัญหา เนื่องจากจำนวนห้องไม่เพียงพอและมีเสียงรบกวนอยู่
ตลอดเวลา สำหรับห้องฝึกปฏิบัติงาน ส่วนนักศึกษาที่เรียนภาคปฏิบัติมีปัญหามาก เนื่องจากจำนวน
ห้องไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาที่ประสบกับสถานที่ที่ใช้เรียน/ห้องฝึก
ปฏิบัติการ

ผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นว่า ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานประกอบการที่ส่ง
นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติงาน แต่มีปัญหาล็กน้อยเนื่องจาก จำนวนสถานประกอบการไม่
เพียงพอและขาดความเหมาะสมในการฝึกปฏิบัติงาน ด้านนักศึกษาให้ความเห็นว่า การ
คมนาคมไม่สะดวก เป็นปัญหาที่ประสบเกี่ยวกับแหล่งประกอบการที่ไปฝึกปฏิบัติงาน และ
ลักษณะงานไม่ตรงกับลักษณะงานด้านนิเทศศาสตร์

การเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรนิเทศศาสตร์ ผู้บริหารเห็นว่ามีปัญหา
เพราะที่ความรู้ความสามารถของบุคลากรต่างกัน และงบประมาณในการดำเนินการไม่
เพียงพอ

นักศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมตัว เมื่อเรียนหลักสูตรนิเทศศาสตร์
เพราะวิทยาลัยไม่ได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพให้ทราบ และไม่ได้ให้ข้อมูล
เกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษา

นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในการเรียนภาคทฤษฎีบางเนื้อหา บางครั้งเป็นปัญหา
ที่ประสบเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอนของอาจารย์ผู้สอน และที่ประสบปัญหาน้อยมากในเรื่อง

การบรรยายมากเกินไป ต้องปฏิบัติมาก ๆ ปัญหาที่นักศึกษาประสบ เกี่ยวกับการที่ภาควิชาจัด อาจารย์ ส่วนใหญ่พบว่า อาจารย์ในภาควิชามีน้อย ดังนั้นจึงสอนคนละหลายวิชาและปัญหา ที่นักศึกษาประสบน้อยมากคือ อาจารย์มีความรู้ดี แต่สอนให้เข้าใจไม่ได้ และนักศึกษา ประสบปัญหาเกี่ยวกับช่วง เวลาในการฝึกปฏิบัติงานมีน้อยเกินไป ในการจัดทำกิจกรรมเสริม การเรียนการสอนของอาจารย์

ผู้บริหารส่วนใหญ่ มีปัญหาการจัด เตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนให้กับอาจารย์ ผู้สอน เนื่องจากงบประมาณในการจัดซื้อไม่เพียงพอ อาจารย์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน เนื่องจากมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนเครื่องมือสำหรับ นักศึกษามีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา ปัญหาที่นักศึกษาประสบ เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมาก ที่สุดคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นหนังสืออ้างอิง

กิจกรรมเสริมการเรียนการสอนของอาจารย์ มีปัญหามาก เนื่องจาก

1. ช่วงเวลาการจัดไม่เพียงพอ
2. งบประมาณไม่เพียงพอ
3. นักศึกษาขาดความสนใจในกิจกรรม
4. ขาดความสนใจ สนับสนุนจากผู้บริหาร
5. ขาดความร่วมมือ

นักศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ใน ด้านการขาดงบประมาณ ในการดำเนินการมากที่สุด ปัญหาที่พบน้อยมากคือ การขาดความ ร่วมมือจากทางวิทยาลัย

ปัญหาที่นักศึกษาประสบ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ของ อาจารย์ที่พบมากคือ ไม่ได้ทราบข้อบกพร่องของตนเองหลังจากวัดผลแล้ว

อภิปรายผลการวิจัย

เรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร

จากผลการวิจัย มีข้อควรอภิปรายดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรนิเทศศาสตร์ระดับปริญญาตรี ของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2530 - 2531

โครงสร้างหลักสูตรนิเทศศาสตร์ประกอบด้วย 3 หมวดวิชาหลัก คือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน และหมวดวิชาเลือกเสรี เมื่อพิจารณาความมุ่งหมายทั่วไปแล้ว หลักสูตรนี้จะให้น้ำหนักด้านความรู้ (พุทธิพิสัย) มากที่สุด รองลงไปคือ ทักษะ (จิตพิสัย) และความชำนาญ (ทักษะพิสัย) แต่เมื่อมาพิจารณาการให้น้ำหนักของจุดประสงค์เฉพาะแล้ว จะพบว่าให้น้ำหนักด้านความรู้เท่ากันกับด้านความชำนาญ และเป็นประเด็นกว้าง ๆ คร่าว ๆ ไม่มีลักษณะของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นลักษณะที่ละเอียดลงลึกถึงขั้นการเรียนการสอน จัดว่าหลักสูตรนิเทศศาสตร์นี้เข้าลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพ ซึ่งจะมีลักษณะการสอนทฤษฎีอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นรากฐานของการปฏิบัติในงานอาชีพ ให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะ ในสาขาวิชาชีพอันจะเกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพนั่นเอง ซึ่งตรงกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2518 : 18-26) กล่าวไว้ว่าหลักสูตรต้องกำหนดโครงสร้างให้สัมพันธ์กับลักษณะของคนที่ต้องการ

เมื่อดูรายหมวด พบว่าหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปกำหนดให้เรียนภาษาและการสื่อสาร มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี จำนวน 32 หน่วยกิต

หมวดวิชาเฉพาะด้านทางนิเทศศาสตร์ กำหนดให้เรียนเนื้อหามากถึง 82 หน่วยกิต ในฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 8 หน่วยกิต สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ โดยกำหนดให้เรียนวิทยาการจัดการ ซึ่งจะ เป็นวิชาองค์การและการจัดการ ธุรกิจเบื้องต้น หลักการบัญชี และหลักการตลาด รวม 16 หน่วยกิต และให้อิสระทางวิชาการ คือ มีวิชาเลือกเสรีให้เลือกเรียนอีก 6 หน่วยกิต

นอกจากนี้ หากพิจารณาชั่วโมงสอนในภาพรวมแล้วหลักสูตรนิเทศศาสตร์ 4 ปี ที่ใช้สอนในวิทยาลัยครู มีจำนวนชั่วโมงสอนหมวดวิชาเฉพาะ ซึ่งเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรนิเทศศาสตร์เท่ากับ 335 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 65 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ 270 ชั่วโมง จึงเป็นหลักสูตรที่มีการเน้นการฝึกทักษะหรือภาคปฏิบัติเป็นจำนวนมาก อาจารย์ผู้สอนมีโอกาสมากมายที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดเหตุการณ์การเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ (พุทธิพิสัย) ทักษะคิดหรือเจตคติ (จิตพิสัย) และความชำนาญหรือทักษะ (ทักษะพิสัย) ในวิชาชีพนิเทศศาสตร์ให้บรรลุความมุ่งหมายหรือปรัชญาของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

ฉะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การปรับปรุงทางด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยศรีอยุธยา ควรมีการปรับปรุงงานด้านวิชาการ โดยเริ่มจากพิจารณาหลักสูตรในด้านวัตถุประสงค์ จุดประสงค์เฉพาะ หรือความมุ่งหมายอันเป็นปรัชญาของหลักสูตร ของรายวิชา เนื้อหานิเทศศาสตร์ที่ต้องสอน กิจกรรมที่จะนำมาปฏิบัติในการสอน เพื่อ เสริมหลักสูตรนิเทศศาสตร์ แล้วดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจัดเป็นโครงการฝึกปฏิบัติงาน เพื่อ เสริมทักษะ ให้นักศึกษานิเทศศาสตร์ เกิดเหตุการณ์การเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

เมื่อสภาพโครงสร้างหลักสูตรนิเทศศาสตร์กำหนดไว้ แต่ความมุ่งหมาย อัตราเวลาเรียน และเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ โดยมิได้กำหนดลักษณะของการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยเสริมการเรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผล ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การผลิตบัณฑิตนิเทศศาสตร์บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยเห็นว่า ค่าตอบที่จะได้จากการวิจัยขั้นตอนต่อไปนี้ เป็นการยืนยันผลลัพธ์ (Outcomes) ของการใช้หลักสูตรนิเทศศาสตร์วิทยาลัยครู ได้ในอีกระดับหนึ่ง

2. ข้อมูลจากแบบสำรวจและแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรนิเทศศาสตร์ ในทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษานิเทศศาสตร์ มีผลการวิจัยควรรออภิปราย ดังนี้

2.1 วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ไม่เคยจัดเป็นสถานที่อบรม หรือประชุมปฏิบัติการ ดังนั้น อาจทำให้เกิดปัญหาในการสอนได้ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการสำรวจความพร้อมของ

บุคลากรก่อนเปิดสอน ใช้วิธีสัมภาษณ์และสำรวจความสนใจของอาจารย์ ที่จะมาสอน นิเทศศาสตร์ เมื่อพิจารณาจำนวนอาจารย์ในภาควิชาการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์แล้ว ปรากฏว่า ยังมีจำนวนอาจารย์น้อย อาจารย์ที่อยู่นอกภาควิชาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ มีชั่วโมงสอนนักศึกษาวิชาเอกอื่นด้วย ทำให้มีปัญหาในด้านนี้

ห้องฝึกปฏิบัติการนิเทศศาสตร์มีปัญหาในด้านพื้นที่คับแคบ ลำโพง และ นักศึกษาไม่ค่อยมีโอกาสได้ใช้ เนื่องจากจำนวนห้องน้อยไป ไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษารวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือฝึกปฏิบัติงานด้วย แสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยยังขาดความพร้อมด้าน ห้องฝึกปฏิบัติงานทั้งที่เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับวิชาชีพ

วิทยาลัยครูส่วนใหญ่พานักศึกษาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่มาก ผู้วิจัย เห็นว่าเหมาะสมแล้ว เพราะทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง เกิดเหตุการณ์การเรียนรู้ ได้ดี เป็นประโยชน์กับวิชาชีพ

2.2 จากผลการวิจัย ผู้บริหารวิทยาลัยครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.33 กำหนดให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำแผนการสอนและแผนการสอน แต่ก็มีได้เป็นการบังคับให้ทำ แสดงว่าวิทยาลัยครูยังมีเสรีภาพทางวิชาการในระดับสูง ดังนั้น การศึกษาสำรวจจึงพบว่า มีผู้บริหารอีกร้อยละ 6.67 (ตารางที่ 31) ที่ยังไม่มีการกำหนดให้จัดทำ และถ้า กำหนดให้จัดทำแผนการสอนและแผนการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.33 ให้ อาจารย์ผู้สอนดำเนินการจัดทำด้วยตนเอง

2.3 จากผลการวิจัยที่นักศึกษาและอาจารย์มีความเห็นตรงกันว่า ใช้วิธี สอนแบบบรรยายมากที่สุด รองลงมาคือ ให้นักศึกษารายงานค้นคว้ากัน นับว่าเป็น พฤติกรรมศาสตร์ทางการสื่อสาร เพื่อการศึกษาอันก่อให้เกิดเหตุการณ์การเรียนรู้ได้อย่าง เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

3. สรุปผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการ และความ คิด เห็น เกี่ยวกับปริมาณ และลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์ท้องถิ่น ใน สหวิทยาลัยศรีอยุธยา สรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1 ปริมาณบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์วิทยาลัยครู

จำนวนบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์วิทยาลัยครูทั่วประเทศ นับตั้งแต่เริ่มผลิตออกไปสู่สังคม เมื่อ พ.ศ. 2532-2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,178 คน แยกเป็นจำนวนบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์ของสหวิทยาลัยศรีอยุธยา 209 คน เป็นชาย 46 คน หญิง 163 คน (งานสถิติและข้อมูล กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู : เมษายน 2537)

แต่ประมาณความต้องการบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์ของหน่วยงานในท้องถิ่น สหวิทยาลัยศรีอยุธยามีมากกว่าปริมาณที่สหวิทยาลัยศรีอยุธยาผลิตได้ ปรากฏข้อมูลความต้องการซึ่งได้จากแบบสอบถามหน่วยงานดังต่อไปนี้

	<u>ภาครัฐ</u>	<u>ภาคเอกชน</u>	<u>ผลรวมเป็น %</u>
อันดับที่ 1 นักประชาสัมพันธ์	86.36	63.89	70.95
อันดับที่ 2 นักโฆษณา	21.21	37.50	32.38
อันดับที่ 3 นักหนังสือพิมพ์	37.88	18.05	24.28
อันดับที่ 4 นักวิทยุฯ-โทรทัศน์	39.39	9.72	19.05

3.2 ลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์ท้องถิ่น ในสหวิทยาลัยศรีอยุธยา

3.2.1 สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

3.2.1.1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ในเชิงธุรกิจและการจัดการทั่วไป อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 นั่นคือ อาจารย์และนักศึกษายอมรับร่วมกัน ในลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในเชิงธุรกิจ และการจัดการทั่วไปในระดับปานกลาง และมีความมีเจตคติที่มีต่องานบริการ และการประกอบการอิสระในระดับมาก

3.2.1.2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ในงานอาชีพที่เกี่ยวข้องกับนิเทศศาสตร์ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันทุกเรื่อง ได้แก่ เจตคติที่ดีในวิชาชีพนิเทศศาสตร์ จรรยาบรรณวิชาชีพ

ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความยิ้มแย้มแจ่มใส ระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองของไทย มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการวิจัย ส่วนความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกเรื่องในระดับมากได้แก่ หลักการและทฤษฎีวิชาชีพนิเทศศาสตร์ วิธีประยุกต์ทฤษฎีและหลักการที่ได้ศึกษาไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3.2.2.1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนิเทศศาสตร์ในเชิงธุรกิจและการจัดการทั่วไป หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกเรื่อง ยกเว้นวิชาองค์การและการจัดการ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3.2.2.2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนิเทศศาสตร์ในงานอาชีพที่เกี่ยวข้องกับนิเทศศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 ในเรื่องความสามารถในงานอาชีพที่เกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ส่วนที่ยอมรับสมมติฐาน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ดี ภิรยาดี ยอมรับในระดับมาก และมากที่สุด

หลักสูตรนิเทศศาสตร์ที่ใช้ในวิทยาลัยครู เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตรครบตามเกณฑ์ทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2525 มีจำนวนหน่วยกิตมากกว่าเกณฑ์ มีการกำหนดให้เรียนกลุ่มวิชาวิทยาการจัดการ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ และหมวดวิชาเฉพาะด้านเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี

อาจารย์และนักศึกษานิเทศศาสตร์ยอมรับร่วมกัน ในลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตนิเทศศาสตร์ในระดับปานกลาง

หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่นสวิทยาลัยศรีอยุธยา ต้องการคุณลักษณะบัณฑิตนักนิเทศศาสตร์ที่พึงประสงค์สอดคล้องกันในระดับมาก ทั้งด้านคุณลักษณะในเชิงธุรกิจและการจัดการทั่วไป และงานอาชีพนิเทศศาสตร์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรจัดโครงการฝึกปฏิบัติงานในระหว่างเรียนให้เป็นระบบและต่อเนื่อง มีการติดตามผลประเมินผลทุกระยะ
2. อาจารย์ผู้สอนควรสละเวลาให้กับนักศึกษาในศาสตร์ให้มากขึ้น คอยเอาใจใส่ได้ตาม คุณผลการทำกิจกรรมของนักศึกษา เพื่อให้เกิดผลเชิงพัฒนาการ ในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง
3. ผู้บริหารควรกำหนดระบบการฝึกงานให้เป็นนโยบายหลัก และทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ทุกรูปแบบ เพื่อ เป็นการกระตุ้นสังคมและรายงานสังคมตลอด เวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากการวิจัยครั้งนี้แล้ว การศึกษาและประเมินผลหลักสูตรนิเทศศาสตร์ ควรศึกษาเพิ่มเติมในแง่ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และการปฏิบัติงานของนักศึกษา เพื่อ เป็นแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนในรายละเอียดให้ดียิ่งขึ้น
2. ติดตามผลการเรียนของนักศึกษา ตั้งแต่แรกเข้าจนถึงปี 4 เพื่อประเมินผลการเติบโตทางการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ของนักศึกษาที่เข้ามา เรียนในหลักสูตร อันเป็นวิธีการในการประเมินผลการเรียนการสอนอีกรูปหนึ่ง
3. ติดตามผลการทำงานของบัณฑิตนิเทศศาสตร์ที่จบออกไปทำงานแล้ว จากนายจ้าง เพื่อเป็นการประเมินผลของหลักสูตรอีกรูปแบบหนึ่ง และ เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดอยู่เสมอ
4. ในแง่ของหลักการในการดำเนินการวิจัย อาจมีการขยายผลของการวิจัยให้ครอบคลุมหลายสหวิทยาลัย เพื่อดูความแตกต่างหรือแนวทางที่เป็นกลาง และต้องนำมาปฏิบัติได้โดยรวม นอกจากนี้สิ่งที่ต้องระวังในการเขียนของการระบุตัว Key

Informants ในการวิจัยทุกครั้ง ซึ่งจะต้องได้บุคคลที่เป็นตัวแทนของทัศนคติได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยมาก ซึ่งหากระบุตัวบุคคลผิดไป การวิจัยก็จะเชื่อถือไม่ได้ อีกทั้งยังมีผลให้นำมาใช้ผิด ๆ ซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตร การวางแผน และการดำเนินการด้านการเรียนการสอน

5. ในการวิจัยนี้ครอบคลุมตัวแปรในรายละเอียดจำนวนมาก และการวิจัยนั้นเป็นการวิจัยประเภทสุ่มสมมติฐาน และมีการตั้งสมมติฐานรวม ปัญหาที่จะเกิดตามมาก็คือ หากมีการยอมรับสมมติฐานภายใต้ตัวแปรย่อยมากตัวแปร และปฏิเสธสมมติฐานภายใต้ตัวแปรย่อยบางตัวแปร แต่ตัวแปรทั้ง 2 ประเภทนั้นอยู่ภายใต้สมมติฐานรวมเดียวกัน จะก่อให้เกิดปัญหาการสรุปรวมว่าจะปฏิเสธหรือยอมรับ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเหล่านี้ในการวางแผนการวิจัยจำเป็นต้องพิจารณาสมมติฐาน เครื่องมือที่ใช้วัดและสถิติที่จะนำมาใช้ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานให้สอดคล้องกันเสียก่อน